

Comentariul operei Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi scrisa de Camil Petrescu-a sasea parte

Camil Petrescu se opreste la timp. Mai ales ca despre eroul principal se spusese tot ce era de spus. Definitiv la Stefan Gheorghidiu este curajul asumarii propriului destin, infinita disponibilitate existentiala pentru experiente-limita ale eului. Drama lui e, fireste, de natura intelectuala (filosofica). El este, in primul rand, un pasionat al adevarului, al certitudinilor absolute. Asemenea voluptati pot aparea uneori strainii in contextul nud al faptelor evocate. Certitudinea unui act, posedarea lui in constiinta, nu poate tine loc de actul ca atare. Cum observa Marian Popa, "descompunerea mecanismului iubirii nu rezolva si existenta iubirii" (Camil Petrescu).

Stefan Gheorghidiu tine sa-si verifice mereu, cu fiecare noua situatie, potentialul sufletesc. E vorba de o neincredere in sine funciara? Rabufnesc poate din cand in cand complexe ale lui Camil insusi? Cel care avea obstinatia polemicii nu se cruta nici pe el. Devenit problema nu atat pentru altii, cat pentru sine, lui Gheorghidiu nu-i ramane decat sa se autodepaseasca, sa aspire neintrerupt la alte impliniri si trairi mai intense, sa caute alte situatii limita (sau, altfel spus, apogetice, cu un termen din panoplia filosofului Camil Petrescu).

Insumarea tuturor acestor stadii "intermediare" da impresia de raportare la absolut, de inscriere intr-un scenariu initiatic de autoclarificare. Structura cartii trebuie sa sugereze acest lucru si nu sa-l exprime integral. Ar fi imposibil. De unde, indeciziile personajului principal, ca si finalul abrupt al romanului, fara sa afecteze prin aceasta cumva compozitia riguroasa, bazata pe simetrie si pe un sustinut efort de concentrare a discursului epic si analitic (aflat de cateva ori, in prima parte, in pericol de proliferare). Niciodata unitatea de perspectiva epica nu este incalcata.